

Bélyegtörténet A világ első postabélyegét 1840.

~~február~~ 6-án adták ki Angliában Rowland Hill angol tanító a posta későbbi vezetőjének javaslatára. Hill keményen bírálta a nehézkes postai szolgáltatásokat, amelyek drágábbak

lettek, ezért aki csak tehetett, próbált kibújni fizetési kötelezettsége alól. 1837-ben vetette fel, hogy vezessenek be egységes díjszabást, amelyet a küldő fizet, méghozzá „a hátoldalán ragasztóval bevont, bélyegzőnyomat méretű kis

papírlapocskára” - a bélyeg - használatával. A világ első, fekete, a fiatal Viktória királynőt ábrázoló bélyege csak egy évig volt ~~elérhető~~, mert a vörös bélyegzőt alig lehetett látni rajta, és a pecsétet le is lehetett törölni róla, így a

kincstár 1841-ben kibocsátotta a vörös színű Penny Redet. Érdekes módon a fekete bélyeg egyáltalán ritkaság, mert 68 millió példányban forgalomba került. A bélyeg - díjmentesítő funkciója mellett - már igen korán, az 1850-es

évektől gyűjtés tárgya lett. A filatelisták ma is hatalmas összegeket áldoznak egy-egy különleges darab megszerzésére. A fekete tintával bíborvörös papírra nyomtatott bélyeg egy háromárbcos hajót ábrázol a gyarmat mottójával világ legritkább

bélyege egy 1856-os brit-guyanai egycentes magenta, a („Adunk, de cserébe elvárunk”). A legértékesebb és legritkább bélyegek között tartják számon az 1847. szeptember 21-én kiadott egy- és kétpennys kék Mauritiusokat, a Brit

_____középre
|-----| május _____dőlt

|, |

|-----| egyre

|-----| és

|-----| Hill

_____aláhúzás

} Times New Roman

_____vastagítás

|-----| forgalomban

_____aláhúzás

| K } Arial

|-----| nem

|-----|

|-----| , a

_____vastagítás

↓
_____ Times New Roman

|-----|

| 8

|-----| vörös és

Birodalmon belül az első bélyegeket, [az Egyesült Királyság területén kívül kerültek forgalomba. Lady Gomm, az Indiai-óceánban fekvő kis sziget, Mauritius kormányzójának felesége fogadást adott, amelyre [a vendégeket] [levélben hívta meg]. A

borítékra a helyi posta által ki[]bocsátott, Joseph Barnard által angol mintára tervezett (bár sokkal primitívebb kivitelű) [bélyegeket ragasztottak. A fiatal Viktória királynőt ábrázoló vörös egypennys és kék kétpennys

bélyegre a Post Paid (illeték leróva) felirat helyett a Post Office (postahivatal) került. Mindkét ~~kis~~ címletből 500-500 példányt nyomtak, és mire a tévedést észrevették, 250 példányt eladtak - megszületett a „bélyegek bélyege”.

(Az igazsághoz tartozik, hogy a Post Office felirat elvben nem hibás, csak szokatlan volt, de azért az 1848-as újabb sorozaton visszatértek az Angliában is alkalmazott felirathoz.) A „hibás” bélyegeket [figyelemre sem méltatták, mígnem 1864-

ben egy bordeaux-i kereskedő felesége [férje levelezésében ~~tizenegy~~ kék és vörös Mauritusszal ellátott borítékot talált, amelyen ~~azonnal~~ túl is adott. A „bélyeggyűjtők Szent Grálja” hamarosan utat talált a filatéliai piacra, és a ~~néhány~~

fennmaradt Mauritius ára a csillagos egekbe szökött. [A kék Mauritius elbűvölte V. György brit királyt is, aki ~~1450~~ (mai áron mintegy 140 ezer) angol fontot fizetett érte egy árverésen [1904-ben akkor világrekordnak számító árat,]. A legenda

[amelyek

| ü

_____ aláhúzás

_____ Arial

[]

∩

| w

[és helyben készült

_____ dőlt _____ vastagítás

_____ aláhúzás

_____ aláhúzás

|—|

| 4

|—|

[sokáig

[a

|—|

|—| rögvest

_____ dőlt

|—| kevés

_____ vastagítás

[]

[] ↑

szertint az aukció után titkára azt mondta: valami istenverte bolond tengernyi pénzt adott egy darabért, mire őfelsége megjegyezte: az a bolond én voltam. A vörös és a kék Mauritius ma a világ legértékesebb bélyegei közé tartozik. Az

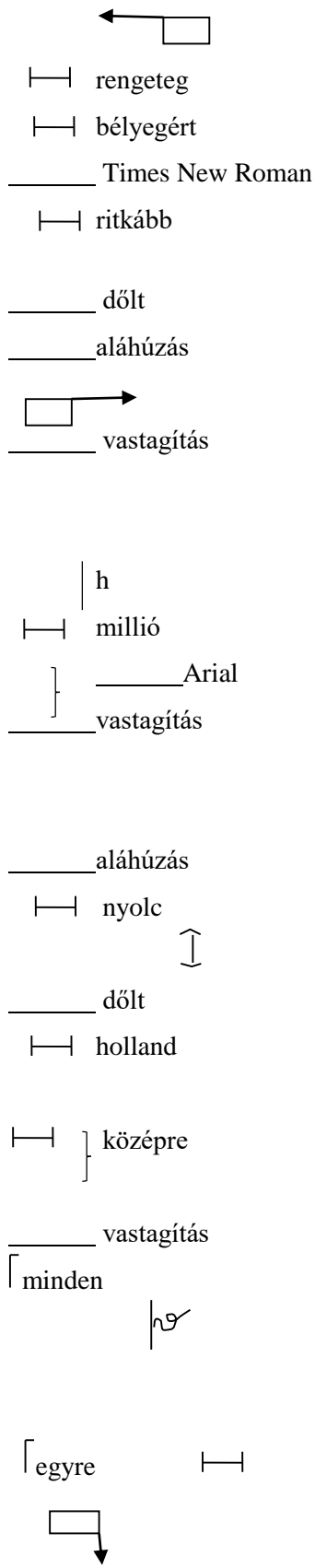
egypennys vörösből 14 darab ismert, a kétpennys kékből a szakemberek tudomása szerint mindössze tucatnyi, és le nem bélyegzett csak négy példány létezik. A le nem bélyegzettek II. Erzsébet brit királynő, a Brit Könyvtár, Mauritius állam,

illetve a Hágai Posta Múzeum birtokában vannak, értékük több mint két ezer dollár. Egy olyan borítékért, amelyen a két ritkaság együtt szerepel 1993-ban egy árverésen négy millió svájci frankot fizettek, ennél többet sem korábban, sem

azóta nem adtak egy filatéliai darabért. A holland posta és fél millió példányban utánnyomta a bélyeget, de egy narancs-sárga sávval, emlékeztetőül arra, hogy Mauritius szigete a 17-18. században belga támaszpont volt.

~~Értékcikk és művészi érték.~~ A bélyeg mint kisgrafikai alkotás Bélyeget és bélyeges objektumokat mindenki gyűjthet akár szakmai ismeretek nélkül is, hiszen gyűjtői pályafutás az alapoknál kezdődik: a szokványos vonulata az

anyaghoz jutás, annak rendezgetése, majd a kollektív tudatosabb, tervszerű felépítése. A tudás mindenkinél azon a szinten, amennyire megdolgozik érte, az idők folyamán alakul ki, illetve amit egyéni képességei lehetővé tesznek.

viszont a régiséggyűjtéshez minden vonatkozásban hasonlító professzionális bélyeggyűjtéshez - a komoly, kutatásra alapozott tematikus filatéliát is beleértve - mindenképpen szakértelem szükséges. Jóval könnyebben művelhető és

elterjedt az a fajta tevékenység, amelyhez nem annyira szakmai tudásra, inkább az egyetemes kultúrához kapcsolódó ismeretanyagra van szükség, és ahol a látvány, azaz a bélyegen megjelenő kép, ábrázolás a lényeg. Ez a gyűjtési forma jellemző

módon hobbi jellegű, szórakoztató időtöltés. A bélyegkép segítségével nyomon követhető az egyes kultúrák irányzatainak fejlődése, az ízlések időbeni változása, általánosságban pedig ennek a sajátos kisgrafikai ágak a fejlődése (esetenként

korcsosulása is). A bélyegkép változatainak történeti alakulását néhány tényező befolyásolta. Vitathatatlan, hogy minden bélyegkibocsátó ország minél szebb, látványosabb bélyegeket akart és akar kiadni, ez a kezdeti időkben az államiság

jelképe és az ország "névjegye" volt, a XX. századtól pedig egyre inkább jól fizető állami, sőt exportbevételt hozó kereskedelmi termék. A megjelentetett bélyegek mérhető művészi színvonala természetesen változó, más a fejlett

kultúrájú és infrastruktúrájú országokban, és más a szegényebb, elmaradottabb államokban. Rendkívül érdekes ilyen vonatkozásban, hogy a gyarmatosítás korában a "fejletlen" gyarmatok bélyegei szépségben, igényességben megelőzték az

— Ám
— aláhúzás

| f
| } komoly
| }
| }

| ebb
— dőlt
— kiskapitális
} Times New Roman

∩
| k
| } művészeti
| } 1

| }
| } sok
| } állam

| hiszen

— dőlt

— vastagítás

| }

| }
| } aláhúzás

anyaország - Anglia, Franciaország - kiadványait.

~~Azt is~~ tekintetbe kell venni, hogy a bélyegek elterjedése után néhány vezető nyomda több más ország számára gyártott bélyegeket; a termékek menedzseléséhez akár egy másik kontinensen is

érdekük fűződött a cégeknek. Az immár jó másfél évtizedes bélyegtörténet során a millióhoz közelítő mennyiségű kisgrafikai alkotás jött létre, ezek művészeti szempontú, összefoglaló elemzése még mindig várat magára. A nemzetközi

elismerések, díjak odaítélésekor a szakemberek megállapítják, hogy ~~pl.~~ egy adott évben melyik bélyeg volt a legszebb vagy egy adott témában - egy hosszabb időszak leforgása alatt - melyik bélyeg számít a legtetszetősebbnek. A döntés sok

esetben szűkebb körű szavazás eredménye, mélyebb elemzésre csak esetenként kerül sor.

Mindazonáltal ezek a megmérettetések általában komolyak, és lendületet adhatnak egy-egy művésznek. Magyar bélyegek is gyakran szerepeltek

a díjazottak között, ezekből néhányat be is mutatunk. A véleményformálás sohasem egyszerű, ~~mert~~ a bélyegek mint kisgrafikák már a kezdetekkor is sokfélék voltak, és az idő ~~előre~~ haladtával ez a sokféleség egyre jobban

érvényesült. Bővültek az előállítási ~~módszerek~~, ám még ezeknél is sokkal gyorsabban gyarapodtak a témák. Hatalmas verseny alakult ki a bélyegkibocsátók között, amelynek motivációja a "névjegy" jelleg megtartása ~~helyett~~ a nemzetközi

_____ Arial

┌─ A

} _____ aláhúzás

┌

┌─ százados

_____ kiskapitális

┌ azonban

┌ kijelölt

┌─ például

_____ Times New Roman

_____ aláhúzás

┌ e

┌─

┌ további

_____ vastagítás

_____ Arial

┌

┌─ hiszen

┌─

┌─ technikák

_____ kiskapitális

┌─ mellett

piacon való sikeres szereplés. A világon 1840 óta kiadott postabélyegek száma ~~mára~~ - a féleségeket tekintve - sok százezerre duzzadt. Arculatuk [jelentős] [ugyancsak] változásokon ment át.

Kezdetben a posta**é**bélyegeket rendkívül behatárolt

tematika - uralkodó**i**, heraldikai motívumok vagy maguk az értékszámok - és sok tekintetben hasonló

[művészi] és [technikai] megvalósítás jellemezte (érdekes példa erre a boríték és a postakürt szimbólumként való megjelenítése és az egyes

országok egymásra hatása). Az egyes bélyegek fő jellemzői: a mérete, a szín, a nyomdatechnika jellege, illetve minősége. A legfőbb e**l**lem azonban maga a bélyegkép, a kompozíció. Ez lehet egyszerű témaközvetítés, egy portré, [egy táj, egy

épület bélyegképre] **t**ranszponálása (ami különlegesen szép alkotásokat is eredményezhet) vagy plakát**é**szzerű, üzenetet közvetítő önálló kompozíció, esetleg kifejezetten komoly művészeti értékű kisgrafikai alkotás. A filatéliai emlékek

gyűjtői is adósa**i** ~~például~~ a nagyközönségnek azokkal a bemutatókkal, ahol milyen szempontok szerint lehetne összehasonlítani a bélyegeket. **A** bélyeg a vizuális kultúra része. Azáltal, hogy a [XX. században az információáramlás

elválaszthatatlan segédeszközei voltak, mind tartalmuk, mind kivitelezésük óriási jelentőséget kapott.

] napjainkra

]

]

k

]

] aláhúzás

]

]

]

] egy szám,

] történő

]

]

]

]

] Vitathatatlan: a

i

] bélyegek a

]

]